І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125 УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 193. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 11-го ЖОВТНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 11, 1961 No. 193. VOL. LXVIII.

НАЙВИЩИЙ СУД ВІДКИНУВ АПЕЛЯЦІЮ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ МУСИТЬ РЕЄСТРУВАТИ СВОЇХ ЧЛЕНІВ І ПОДАВАТИ ФІНАНСОВІ ЗВІТИ

Вашингтон. — Найвищий Суд ЗДА 9-го жовтня ц. р. відмовився розглядати відклик проводу Комуністичної партії ЗДА проти примусової реєстрації членів та публікування фінансового звіту. Найвищий Суд ще 5-го червня ц. р. видав рішення, що Комуністична партія мусить реєструватися як чужа агенція згідно з законом про внутрішню безпеку з 1950-го року. Комуністи вже кілька разів апелювали від цього закону, заявляючи, що цей закон порушує першу поправку до конституції. Остання їх апеляція була з червня ц. р. і суддя Найвищого Суду Фелікс Франкфуртер видав зарядження 20-го червня, щоб припинити виконування рішення Найвищого Суду, поки той Суд не вирішить справи апеляції. Тепер, після відкинення комуністичної апеляції головний прокуратор Роберт Ф. Кенеді заявив, що рішення Найвищого Суду „означає, що Комуністична партія вичерпала всі законні засоби в боротьбі проти Контрольної Ради в справах підривної діяльности і тепер комуністи мусять зареєструватися як комуністична підривна організація". Роберт Кенеді заявив, що суд в найближчому часі видасть відповідний наказ і до 30 днів після того мусітиме відбутися реєстрація. Партія має подати до департаменту справедливости прізвища й адреси всіх партійних урядовців і членів впродовж останнього року; крім того партія мусить подати фінансовий звіт та список друкованої пресі, яку видає партія або її члени. Роберт Кенеді повторив свою заяву з червня цього року: „Наш уряд є урядом, що здійснює закон. Найвищий Суд сказав своє слово. Ми будем старатися здійснювати закон". Якщо до 30-ох днів комуністи не зареєструються, то їм грозить кара таким способом: партія, працівники її проводу і всі члени мали б платити гривну по $10.000 за кожний день, в якому не був виконаний наказ реєстрації. Окремі особи можуть дістати кару тюрми до 5-ох років. Цей закон про реєстрацію був ухвалений ще в 1950-му році, і він став законом проти вета тодішнього президента Трумана. Згідно з цим законом мають реєструватися в департаменті справедливости і всі організації т. зв. комуністичного фронту. Крайовий секретар Комуністичної партії Бенджемін Дж. Дейвіс заявив, що „партія не буде реєструватися при жадних обставинах, і ми радніше підемо до тюрми, а не зрадимо довір'я наших членів або приятелів". Дейвіс казав, що Комуністична партія має через своїх адвокатів Джана Дж. Абта і Джозефа Федера щераз внести апеляцію, щоб ствердити, чи всі частини закону про реєстрацію є згідні з конституцією. Генеральний секретар Комуністичної партії Гас Голл сказав, що він вірить в допомогу всіх поступових американців, які разом із комуністами „поборюватимуть той неславний закон" про реєстрацію комуністів.

Республіканці критикують інформаційну політику Президента

Вашингтон. — Голова Республіканського Крайового Комітету конґресмен Вілліям Міллер написав статтю в журналі „Едітор енд Паблішер", в якій критикував інформаційну політику уряду президента Кенеді, закидаючи йому те, що вона старається „використовувати часописних репортерів як своїх політичних пропагандистів". Конґресмен Міллер твердить, що інформаційна політика уряду є „односібна, цензурована і недбайлива". Пресовий секретар Білого Дому відповів на це, що республіканці і конґресмен Міллер мають найменше права нарікати на інформаційну службу демократичного уряду, бо тільки тиждень тому демократи опублікували матеріяли, які тримали в таємниці республіканці і не хотіли їх подати до відома населення.

Американці витрачають на добродійні цілі $17 більйонів річно

Енн Арбор, Мишиген. — Дослідний центр при Мишиґенському університеті досліджував справу жертвенности американців на добродійні цілі і ствердив на основі жертвенности 3.000 родин, що всі американці впродовж одного року видають на добродійні цілі більше як $17 більйонів. Ці гроші видають американці на церкви, добродійні цілі та тим, що потребують допомоги. Проф. економіки в Мишиґенському університеті Д. Н. Морган ствердив, що пересічно американська родина видає на добродійні цілі більше як $300. Ця ощадність залежить від прибутків родини. Твердження проф. Моргана підтримують досліди в цій самій справі Фордової Фундації і департаменту здоров'я, виховання і добродійности. На церкви видають американці більше як $6 більйонів, на добродійні цілі. — $2 більйони, і на потреби окремих осіб, що знаходяться в нужді — більше як $7 більйонів. В цьому не є вахована допомога тим особам, які живуть разом із членами родини.

В АМЕРИЦІ

● **Єрусалимський Патріярх Венедикт I** в товаристві грецького Архиєпископа з Північної Америки відвідали 6-го жовтня президента Кенеді у Вашинґтоні і Патріярх Венедикт передав Президентові відзначення Великий Хрест і Відзнаки Святого гробу та запросив його відвідати святі місця в Єрусалимі. Президент Кенеді є 8-ою особою, яка була відзначена Великим Хрестом від 4-го віку, і є першим американцем, що дістав це відзначення. Патріярх висловив утіху з того приводу, що Президент правильно вчащає на Богослуження.

● **Професор Юрій Богдан Кістяковський**, колишній спеціяльний дорадник президента Айзенгавера в справах науки, дістав нагороду від Американського Хемічного Товариства. Це є нагорода імени Чарлза Летропа Парсонса, яка складається з грамоти та з привілею надати наукову стипендію у висоті $2,000 якомусь студентові хемії.

● **Д-р Ешлі Монтеґю** твердить, що цілий час вагітности жінки на два рази довша від того часу, впродовж якого дитина перебуває в лоні матері, тому мати повинна власним молоком кормити дитину принаймні 9 місяців та якнайбільше зі своїм немовлям жити. Біологічна одність матері і дитини не кінчається з моментом народження дитини, — каже цей науковець.

● **Секретар оборони Роберт МекНамара** заборонив цивільним і військовим особам із державного апарату висловлювати партійні погляди на зборах, скликуваних не урядовими установами.

Кеннеді відвідав Сема Рейбирна; плянує кілька разів промовляти на Заході

Вашингтон. — Президент Кеннеді 9го жовтня відвідав спікера Палати Репрезентантів Сема Рейбирна, який лежить в шпиталі в Далласі, Тексас. Президент відбув 1,500-милеву подорож літаком до Далласу на те, щоб із недужим на пістряка спікером порозмовляти 15 хвилин. Після відвідин Рейбирна Президент заявив, що спікер є в такім „добрім настрої", що міг його прийняти. Лікарі заявили, що пацієнт не знає про те, що його недуга є невиліковальна. Президент зробив 2,700 миль, виїхавши з Ньюпорту, Ровд Айленд, до Тексасу, звідки вернувся до Вашингтону. — З Білого Дому повідомляють, що в жовтні і листопаді Президент виїде до західних стейтів, де виголосить кілька промов, в яких оборонятиме дотеперішню працю демократичного уряду. 29-го жовтня Президент мав би бути в Пото, Оклагома, де мав би відкрити нову автостраду. 16-го листопада Кенеді має промовляти в Сіетлі, де має відбутися 100-роковини Вашингтонського університету. Увечері 17-го листопада Президент промовлятиме у Фініксі, Арізона, на прийнятті в пошану сенатора-демократа Карла Гейдена який відзначає золотий ювілей члена Конґресу, бо 1911 року його вперше вибрали були на конґресмена. Він здобув рекорд — найдовшого члена Конґресу. Досі Кеннеді після вибору на Президента не був дальше на заході з промовою як у Шикаго.

Єнкі здобувають чемпіонат

Синсинаті, Огайо, 9 жовтня. — Нюйоркські Єнкі виграли четверті змагання „Світових Серій" цього року і цим самим здобули остаточно перемогу в цих фінальних грах за першість бейсболу ЗДА. Єнкі перемогли високо 13:5 синсинатських „Редс", починаючи розгром свого противника вже в перший частині гри п'ятьма точками. Внаслідок дуже доброї гри Єнків синсинатський клюб змінив вісім разів подавача („пічера") але жадний із них не зумів своїми методами спинити навали Єнків. Цьогорічний чемпіонат Єнків з Ню Йорку був 19-тим за час існування клюбу. Ці гри були теж 26-им „Світовими Серіями" — фінальними грами за першість бейсболу ЗДА, що в них досі брали участь.

Подорож на Марс коштуватиме мільйон долярів у 1980-му році

Вашингтон. — Спеціялісти від дослідів космічних просторів передбачають, що квиток на подорож да Марса в 1980-му році коштуватиме один мільйон долярів. Така сама подорож в 1970-му році коштувала б $100 мільйонів. Такі ціни подали три науковці з Міжнародної Астронавтичної Федерації на конґресі у Вашингтоні. Ці науковці, це Г. Г. Келле, Г. О. Руппе і Г. Ф. Томас. Келле і Руппе є директорами проєкту летів до космічних просторів, а Томас є працівником в цьому проєкті. Вони оцінюють кошти подорожі на Марс на основі вартости, що в 1980 році нуклеарні ракети літатимуть регулярно між планетами нашої системи.

СКЛАВСЯ КОМІТЕТ ДЛЯ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПОКІЙНОГО КОМПОЗИТОРА МИКОЛИ ФОМЕНКА

Ню Йорк. — Комітет для вшанування пам'яти покійного композитора Миколи Фоменка склався тут в понеділок 9-го жовтня в приміщенні Літературно - Мистецького Клюбу при 2 Евню. На запрошення Українського Музичного Інституту в Ню Йорку відбулася нарада представників громадських установ метрополії в справі похоронів та вшанування пам'яти пок. Композитора. Збори відкрив голова УМІ, проф. Володимир Цісик, і попросив на предсідника зборів д-ра Василя Витвицького, голову УОМ. Протоколував проф. І. Соневицький. На початку наради присутні вшанували пам'ять Покійного повстанням з місць і одохвилинною мовчанкою. Наради вирішили створити Окружний Комітет для вшанування пам'яти Покійного та для влаштування похоронів. Схвалено подбати про нагробник на могилу Покійного і видати Його недруковану музичну спадщину. Дальше схвалено звернутися до громадянства, щоби замість квітів на могилу склало пожертви на схвалену вище ціль. В склад Комітету увійшли: проф. В. Цісик — голова; проф. І. Соневицький — секретар і як члени: дир. Й. Гірняк, мгр. Л. Крушельницький, д-р В. Витвицький, д-р З. Лисько, д-р Ірина Павлюк, п-і Марта Ржепецька, проф. Е. Байлова, проф. Е. Чапельська, проф. В. Грудин, проф. Музиченко і представники НТШ, УВАН, УТГІ, які будуть делеговані своїми установами. Панахида буде відправлена в четвер, 12 жовтня о год. 8-ій вечора (Columbus Day), похорони відбудуться в п'ятницю о год. 9 рано з української православної церкви св. Володимира при 82-ій вул., а відтак на цвинтар у Бавнд Бруку. На панахиді прощатимуть Покійного від УМІ д-р З. Лисько, а від приятелів та співробітників Покійного на Україні дир. Й. Гірняк. Над могилою промовлятиме д-р В. Витвицький від УОКомітету міста Ню Йорку і проф. С. Литвиненко від ЛМКлюбу. На панахиді співатиме хор „Думка", а на похоронах хор церкви св. Володимира під проводом проф. Завітневича. Після закриття нарад присутні склали пожертву на схвалену ціль замість квітів: по $25. — УМІ (централя), УМІ — Ню Йорк, ЛМКлюб і дир. Й. Гірняк. По $20. — Об'єднаний Ком. У. Орг. в Ню Йорку і Окружна Рада СУА. Закриваючи збори, Предсідник нарад висловив надію, що громадянство Ню Йорку і околиці візьме якнайчисленнішу участь у всіх похоронних обрядах одного з найвизначніших українських композиторів та прикладного громадянина, без якого участи не відбулася жадна мистецька імпреза нюйоркської метрополії.

Помер Павло Будник, предсідник 459 Відділу УНСоюзу

Нюарк, Н. Дж. — В суботу, 7 жовтня 1961, помер на 72-му році життя Павло Будник, учасник визвольних змагань 1918-1920 років, останньо предсідник 459 відділу УНСоюзу в Нюарку і активний союзовець та громадський діяч. Покійний прибув до ЗДА з хвилею нової еміграції та вже в 1951 році став членом УНСоюзу. Уряд предсідника відділу виконував впродовж шости років. Покійний був вдівцем. Полишив у смутку вже дорослих дітей Марію Лемеґу, Христину Дребич, Романа та Осипа і п'ятеро внуків.

Похорони — в середу 11-го жовтня о год. 9.00 ранку з похоронного заведення Литвина до церкви св. І. Хрестителя в Нюарку і на цвинтар Голливуд в Юніоні, Н. Дж.

Три комуністичні країни визнали самостійність Сирії

Каїро. — Вся єгипетська преса подала на перших місцях вістку, що Совєтський Союз та — напевне на приказ від нього — Чехословаччина і Болгарія рішили визнати самостійність Сирії за нового її режиму прем'єра Мамуна Кузбара. Президент Об'єднаної Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер проголосив був той сирійський режим, як „лакеїв імперіялізму" та „знаряддя реакційних махінацій". Коли Москва все ж рішилася визнати відокремлення Сирії від Об'єднаної Арабської Республіки, то — за коментарями преси — вона хоче цим дістати прихильність уряду Кузбара, щоб сирійські комуністи могли свобідніше працювати. През. Нассер, не вважаючи на тісну співпрацю з СССР та отримання від нього 100 мільйонів дол. на будову Асванської греблі, заборонив комуністичну партію на терені всієї Арабської Республіки включно з Сирією. Однак сирійський прем'єр Кузбар покищо також заборонив діяльність всіх політичних партій. Невідомо, чи він залеґалізує комуністичну партію, коли розпише обіцяні парляментарні вибори. Тим часом створилася незручна ситуація, бо Об'єднана Арабська Республіка зірвала дипломатичні взаємини з Йорданією і Туреччиною за визнання ними Сирії, а щораз більше країн, включно з названими комуністичними також визнали Сирію.

Альжирські араби готові до співпраці з Францією у підготові до плебісциту

Туніс. — У минулий понеділок 9 ц. м. в Тунісі почались наради еміґраційного тимчасового уряду Альжиру під проводом його прем'єра Бен Юссефа бен Хедди, які вирішать справу відновлення переговорів із французьким урядом про дальшу долю Альжиру. За загальним переконанням, альжирсько - арабські націоналісти стрінули прихильно останні заяви президента де Ґолля про його замір приступити до реалізації другої стадії „деколонізації" Альжиру, а саме, до покликання тимчасового цивільно-автономного правління для Альжиру та створення 50-тисячної мусульманської поліції, яка дбала б про чистоту переведення плебісциту. Альжирсько - арабські націоналісти поставились до обох цих рішень позитивно — як вказує на це стаття деклараційного характеру в арабському щоденнику „Ель Муджагід" в Тунісі. Західні газети твердять, що між французьким урядом та арабськими націоналістами ведуться від трьох тижнів таємні „контакти" за посередництвом швайцарського уряду та що існують всі дані, що в найближчому майбутньому будуть відновлені безпосередні офіційні переговори. Вони мали б на цілі приєднати альжирських арабів до активної участи в згаданих вище підготовчих заходах французького уряду, а також вирішити низку поважних суперечностей, як ось Сагари, ґарантії для дальшої ролі і долі європейських поселенців в Альжирі і т. д.

Брандт запевняє, що німці повинні довіряти Америці

Берлін. — Вернувшись з свого дводенного перебування в Америці, західньо - берлінський посадник Віллі Брандт заявив в промові через радіо, що її короткі відвідини в ЗДА переконали його, що ЗДА боронитимуть волю Берліна „за всяку ціну". Водночас він висловив думку, що німці повинні наставитись на „гнучкішу політику", як досі. За коментарями преси, цей його вислів мав на увазі те саме, про що недавно говорив старий Конрад Аденауер, що німці повинні усвідомити, що вони „тотально програли тотальну війну" і що за це треба заплатити. Ото ж в Західній Німеччині керівні чинники, певні щодо непоступливости Заходу в справах принципової натури, що стосується Німеччини і Берліна, все ж не виключають, що в переговорах з СССР вирине можливість деяких прикрих для німців концесій комуністам як напр., справа німецько-польських кордонів і т. п. Вся німецька преса присвятила багато місця сердечному прийняттю, що його стрінув Віллі Брандт в Ню Йорку, де йому передано спеціяльну медалю „Дому Свободи" та відсвятковано цю нагоду окремим великим прийняттям. Велике враження зробило, що през. Кеннеді розмовляв з Віллі Брандтом телефонічно До Берліну прибув з Бонну сенатор Губерт Гомфрі, який переконував Аденауера і Людвіка Ергарда, що Західня Німеччина повинна грати активнішу ролю у формулюванні західньої політики в Европі та брати за ту політику відповідальність, а не скидати її на три західні великодержави.

Совєтський амбасадор дістав кулаком в обличчя від голляндського поліциста

Амстердам. — В суперечці, яка виникла між представниками совєтської амбасади в Голяндії і голяндськими поліцистами з приводу жінки Алексея Голуба, нового совєтського втікача на Захід, і яка перейшла у бійку кулаками, совєтський амбасадор Пантелеймон К. Пономаренко дістав кулаком в обличчя від голяндського поліциста. Пономаренко прибув спеціяльно разом із іншими службовиками своєї амбасади з Гаги, щоб відмовити жінку Голуба від намов її чоловіка залишитися разом з ним у вільному світі. Алексей Голуб, хемічний інженер із Свердловська на Уралі, який прибув до Амстердаму минулого тижня разом з жінкою, як совєтський турист, вирішив у суботу 7 жовтня залишитися на Заході і зголосився до голяндської влади з проханням дати йому право азилю. Голяндська поліція взяла його під свою опіку і негайно поїхала на летовище, щоб розпитати жінку Голуба, чи вона не хоче залишитися в Голяндії разом із своїм чоловіком. Жінка Голуба спочатку вирішила була залишитися, але потім з огляду на своїх батьків у Совєтському Союзі змінила думку і вирішила вертатися сама до СССР. Бійку з голяндськими поліцистами почав Пономаренко із своїми службовиками під час того, як поліцисти переслухували жінку Голуба в окремому приміщенні і Пономаренко намагався ввірватися туди силою. Поліція викинула совєтських інтрузів з приміщення і при цьому дісталося Пономаренкові, який як амбасадор проводив цілою совєтською „акцією". Після повороту Пономаренка до Гаги його викликав негайно голяндський прем'єр і передав йому рішучий протест проти застосованого совєтськими службовиками насилля супроти представників голяндської поліції, яка виконувала свій обов'язок. Після того відбулася ще зустріч Голуба з його жінкою в приявності Пономаренка, але ж вона таки відмовилася залишитися і поліція відвела її до совєтського літака, який зараз же відлетів до СССР. Крім Пономаренка під час бійки був побитий теж совєтський перший секретар амбасади і совєтський аташе А. Д. Попов.

СТІВЕНСОН І ГРОМИКО ЗНОВУ РАДИЛИ ПРО НАСТУПНИКА ГАММЕРШИЛДА

Об'єднані Нації. — Амбасадор ЗДА в Об'єднаних Націях Адлей Стівенсон відвідав в минулий понеділок 9 ц. м. у товаристві двох членів американської делеґації в ОН, Чарлза Иоста і Ричарда Петерзена, совєтського міністра закордонних справ Андрея Громика, формально, щоб попращати його перед відлетом Громика до Москви на нове збіговище комуністів, зване 22-им конґресом Компартії СССР, а фактично, щоб продовжувати наради над обсадженням становища генерального секретаря ОН. Хоч від смерти Дага Гаммершилда, 18-го минулого місяця, минуло три тижні, проте внаслідку саботажної поведінки Совєтів не можна було вибрати його наслідника. Ця понеділкова розмова Стівенсона і Громика тривала півтори години і хоч Стівенсон заявив, що „він сподівається, що можна буде осягнути порозуміння", проте насправді ситуація триває та сама, що була. Совєти настоюють далі, щоб вибір нового тимчасового генерального секретаря перейшов спершу через Раду Безпеки ОН, де вони мають право „вета" та щоб новий кандидат згори назначав трох своїх політичних дорадників і заступників, що з ними він повинен радитися в усіх важливих справах. Єдиний кандидат, на якого погодились ЗДА і СССР, бурмійський дипломат У-Тан заявив також, що він не прийме вибору, якщо той вибір не перейде спершу через Раду Безпеки, бо він не хоче наразитися на пізніший бойкот збоку комуністичних країн, яким вони відразу загрозили. Однак він поставив теж за передумову, що він не прийме навіть тимчасово становища генерального секретаря ОН, якщо його права і компетенції та свобода рухів були б меншими, ніж за Гаммершилда. Громико відлетів до Москви, але несподівано рішив зупинитися в Лондоні для зустрічі з представником англійського уряду. Англійський міністер закордонних справ лорд Гюм, який перебував саме на короткому відпочинку поза Лондоном, повідомлений про той плян Громика, дав негайно відповідні доручення і заповів свою приявність у Лондоні задля зустрічі з Громиком.

Адлей Стівенсон

Тим часом в Об'єднаних Націях большевики продовжували протиамериканську кампанію. На Бюджетовій комісії ОН Алексій Роцін атакував Америку за нібито дискримінаційну поведінку супроти кольорових представників в Об'єднаних Націях та домагався перенесення Об'єднаних Націй до Відня або Женеви. Далі, він гостро критикував нібито несправедливий розподіл посад в Об'єднаних Націях, твердячи, що 77.2% з-посеред 1.659 платних посад в Об'єднаних Націях в Ню Йорку і їх агенціях у широкому світі — займають громадяни західних держав, які „правлять" Об'єднаними Націями. Совєтському представникові широко відповів американець Альфред Бендер, який заперечив, наче б в Ню Йорку не було відповідної атмосфери для Об'єднаних Націй та звернув увагу, що всякі, зрештою дуже рідкі інциденти, що стосувались закордонних делеґатів в ОН, були негайно розслідувані з найбільшою об'єктивністю і суворістю. Американський представник вказав на прочисленні випадки зловживання членами комуністичних делеґацій свого перебування в ЗДА для шпигунських цілей. Далі, він пригадав дві головні причини, чому в апараті ОН є мало громадян СССР: по-перше, совєтський уряд противиться існуючому принципові, що генеральний секретар ангажує тих членів чужинних держав, які — на його думку — мають відповідні кваліфікації, та хоче сам призначати своїх довірених осіб на різні становища до ОН, чого не робить ніяка інша країна; далі, Совєти і за ним всі інші комуністичні країни не платять належних внесків до ОН, зокрема бойкотують цілком фінансовий плян на покриття видатків на утримання міжнародного війська ОН в пустині Гази і в Конґо, внаслідку чого Об'єднані Нації переживають гостру фінансову кризу.

Зменшується торговельний канадійський дефіцит

Оттава. — Домініяльне статистичне бюро повідомляє, що торговельний дефіцит Канади в перших сімох місяцях цього року зменшився дуже поважно і виносив тільки $37,000,000, хоч в минулому році в тому самому часі надвишка импорту над експортом виносила $162,600,000. В самому місяці липні ц. р. експорт виносив $529,700,000, на 13.9 відсотка більше, як в липні 1960-го року. Майже половина збільшеного експорту в липні ц. р. настала тому, що продавано більше товарів вивезти до ЗДА. Від січня до липня вивезли з Канади товарів на суму $3,202,400,000, а в тому самому часі 1960 року — $3,067,200,000. Імпорт в сімох місяцях цього року становив $3,240,300,000, а 1960 року в тому самому часі — $3,229,400,000.

У СВІТІ

● **Ніна Хрущова**, дружина Нікіти, приймала „чаєм" 10 членів пацифістичних „маршів миру", які прибули до Москви з протестом проти атомової зброї. Між тими її гістьми було 9 молодих жінок і 1 мужчина. Коли німкеня Франціска Менцель почала говорити про те, що Совєти перевели вже 17 (тепер вже 18) ядрових вибухів, то Хрущова перервала їй завваженням, що вона „нічого про це не знає". У Совєтах до цього часу не було ні слова в радіо ні пресі про ті вибухи, а говорити про них є „зрадженням військових тайн".

● **Президент Об'єднаної Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер** після довгих нарад з своїми прибічниками вирішив і це рішення широко оприлюднив, що не буде „силою ані пропагандою" приєднювати Сирію назад до злуки з Єгиптом та що не буде противитись визнанню Сирії іншими державами. Щодо себе, то він заявив, що Об'єднана Арабська Республіка, яка збереже надалі ту саму назву, вичекає з визнанням Сирії аж до часу, поки сирійський нарід потвердить, чи він підтримує розірвання унії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J

Крок уперед — два назад

Із суботішньою зустріччю президента Кеннеді з совєтським міністром закордонних справ Громиком наївні оптимісти зв'язували надію, що ось закінчиться вступна стадія підготови до міжнародної конференції міністрів „великої чвірки", на якій мирно буде полагоджена криза довкола Німеччини й Берліну. У газетах появилися численні статті, коментарі й вістки, „з найбільш вірогідних джерел", за якими, виходило б, ніби викувано вже компромісову плятформу. Совєти — читали ми — ніби погодились з думкою, що західні держави ніяк не визнають формально східньо - німецького режиму та що одностороннє і насильне поменшування прав західніх альянтів у Західньому Берліні і спутування вільної комунікації між Західним Берліном і Заходом викличе невідхильно війну. Громико — чули ми — ніби дав зрозуміти в своїх трьох попередніх розмовах з державним секретарем Діном Раском, що Москва задовольниться „чимсь меншим, як формальне визнання Східньої Німеччини", і що, підписуючи сепаратний мировий договір із Східньою Німеччиною, вона гарантує свободу та вільну комунікацію Західнього Берліну, а Західня Німеччина матиме за свій обов'язок обговорити із східньонімецькими комуністами тільки різні „технічні подробиці", так, як зрештою — і до цього часу — обговорювала справи поштової і телеграфічної комунікації, торгівлі і ін.

Суботня зустріч Президента з Громиком розвіяла всі ці надії і комбінації. Ходу й змісту тієї розмови офіційно не оприлюднено. Зате — як твердить „Ню Йорк Таймс" — сам президент Кеннеді нібито заявив своїм найближчим дорадникам, що вислід тієї розмови дорівнює „зеру". А амбасадор Німецької Федеративно Республіки, яка тут найбільше заінтересована, д-р Вільгельм Греве, висловив переконання, що після суботішньої зустрічі Президента з Громиком стан переговорів з Совєтами про Німеччину і Берлін дальший від цілі, ані ж був на початку розмов із Громиком державного секретаря Раска місяць тому. Словом, так, як у старій російській піхотній муштрі: „шаг впєрьод — два назад".

Так виглядали всі післявоєнні переговори між Заходом і Сходом. Захід в усіх справах робив крок уперед, але двома поступався назад, залишаючи виграш і першість за большевиками, зате Москва завжди вдає, що йде назустріч — і завертає. Так було безпосередньо після Потсдамської конференції, із затвердженням Ялтинських постанов та доданням збоку Заходу нових концесій Москві на терені Німеччини й Берліну, так було з мовчазною згодою Заходу на скомунізування цілого ряду середньо- та східньоевропейських держав, із мовчазною згодою на інкорпорування до СССР балтійських держав та Східньої Прусії, на перетворення Північної Кореї в комуністичний бастіон, а Курільських островів в атомово-ракетні, морські та летунські бази, — так було з комуністичною агресією в Індо - Китаї і так було з пасивно - байдужим відношення Заходу до переполовинення Берліну. Правда, західньо - берлінський посадник Віллі Брандт запевняв минулої п'ятниці на маніфестації в нюйоркському Домі Свободи, що „кордонний мур з Берліні мусить провалитись". Президент Кеннеді телефонічно гратулював Брандтові за цей його вислів. Але на те, що берлінський мур провалиться, нема покищо ніяких реальних даних.

Покищо нема підстав для переговорів про Берлін. Все ж війни за цю справу, мабуть, не буде, бо ніхто її не хоче. Але колись, при постійному поступі комуністичних осягів, дійде до такої межі, коли всім на Заході стане ясно, що якщо він відступить ще на один крок, то це означатиме для нього самогубство. Є англійці, які твердять: краще бути „ред", як „дед", — краще стати червоним, як мертвим. На щастя, величезна більшість людей у вільному світі ставить свободу вище смерти.

Послідовно і закономірно

Виступивши у вересні 1960-го року, перед самим приїздом Нікіти Хрущова на сесію ОН до Ню Йорку, на сторінках „прогресивного" нюйоркського „Русского Голоса" із „Відкритим листом до русских емігрантів" і прославивши в ньому Хрущова, як „незвичайну людину", Василій Шульгін, колишній лідер російської білої еміграції, монархіст чорносотенного напрямку, не перестає бити чолом перед „величчю і могутністю" Совєтського Союзу. На старості літ — йому тепер минає 83-ий рік — він докладає всіх зусиль, щоб заперечити боротьбу з комунізмом, що її сам очолював.

Після майже цілого року мовчання В. Шульгін виступив у московських „Ізвестіях з 7 вересня ц. р. із „Другим відкритим листом до русских емігрантів" під елегійною назвою „Поворот Одисея". В цьому листі, що мав би бути своєрідною відповіддю на голоси критики й обурення деяких все ще „непримирних" російських емігрантських діячів, викликані його першим листом, В. Шульгін, з одного боку, намагається виправити його „слабе" місце, а саме „сміливі узагальнення для всієї Совєтської Росії" на підставі того, що бачив він у Володимирській області, а, з другого — з'ясувати, чому він, після звільнення з 12-річного ув'язнення, не виїхав за кордон, але залишився під совєтським режимом. Щоб „сконкретизувати" ці узагальнення, він описує свою подорож до Києва, Житомира, Острога, Гощі, Шепетівки і Вінниці, не згадуючи при цьому й натяком про українців, а Україну зараховуючи до . . . „Совєтської Росії". Всюди, де тільки не побував Шульгін в Україні, захоплювався він „гігантським ростом промисловости", „бурхливим будівництвом", „наростанням матеріяльного і культурного багатства громадськости". На такому „южнорусскому" тлі з'ясовує він далі, що залишився в СССР після звільнення з концтабору в 1956 році тому, що його . . . „не збиралися розстрілювати", дали йому можливість „ходити туди й сюди по білому світу" і навіть дозволили спровадити з Мадярщини дружину і жити разом з нею в „інвалідному домі". Сповнений вдячности за всю ту ласку і всі ті блага, захоплений „особою Хрущова" і пойнятий соромом за пасивне спостерігання його „самовідданої боротьби за мир", В. Шульгін вирішив і сам узяти участь в „благородній боротьбі".

Не задовольнившись чи не задовольнивши цим другим плутаним і туманним листом емгебістів, В. Шульгін виступив у московській „Правді" з 1-го жовтня ц. р. з листом до самого Нікіти Хрущова. В цьому листі він намагається уже „висловлювати настрої чисельного шару людей за кордоном", і то з кіл не тільки русскої еміграції, але й еміграції інших національностей, які, мовляв, ставлять також „турботу за мир понад усе". Покликуючись на слова „уважаємого„ Нікіти Хрущова „не будемо говорити про те, що нас ділить, будемо шукати того, в чім наші думки єдині", В. Шульгін прославляє опублікований проєкт нової програми КПСС і стверджує із старечим захопленням, що „вона прекрасна", що „вона заспокоює і втишує голод серця" і що „це — пісня, чи краще сказати симфонія про майбутнє щастя людини". Розсипавшись такими суперлятивами, В. Шульгін вихваляє компартію СС, як „здисциплінований колектив", що „спираючись на підтримку всього народу, веде титанічну боротьбу за високий рівень життя".

Перехід Шульгіна з позицій безкомпромісової боротьби з комуністичним і совєтським режимом, на позиції такого ж самого безкомпромісового вислужництва цьому ж режимові не є ані незвичайним, ні дивовижним. Він — послідовне й закономірне явище в основній тенденції і чорносотенних російських імперіялістів, і червоних самодержців Кремлю, — тенденції зберегти за всяку ціну російську великодержавність і неподільність Росії, без уваги на те, чи вона біла, червона, царська, демократична чи тоталітарна.

ОПЕРЕТКОВИЙ З'ЇЗД

В днях 27 - 30 вересня ц. р. відбувся у Києві з'їзд Комуністичної партії України.

Згідно із звітом Мандатної Комісії, на нього було обрано в Україні 1.430 делегатів з ухвальним і 147 делегатів з дорадчим голосом, які репрезентували 1.432.806 членів КПСС і 147.363 кандидатів, що перебувають на території України. Варто цю обставину виразно підкреслити: Комуністична партія України не має свого власного членства, вона гуртує лише членів КПСС, що живуть на території України, тим то вона не є нічим іншим, як КПСС.

Близько півтора мільйона членів і кандидатів у члени КПСС, що живуть на території України, є отою упривілейованою групою людей, яка з рамени Москви адмініструє Україною і наживається всяким добром тоді, коли решта населення бідує.

Це є нова панівна каста в Україні.

А тому, що згадана каста судорожно тримається жолоба, який має з ласки Москви, то і її з'їзди, чи пак з'їзди її делегатів, мають такий характер, який мусять мати: характер суцільного сервілізму супроти Москви.

Задемонстрував це найкраще згаданий з'їзд у Києві.

На порядку нарад були: доповідь про проєкт програми КПСС, доповідь про проєкт статуту КПСС, звіт Центрального Комітету компартії України за минулий період, звіт Ревізійної комісії компартії України.

Перші дві доповіді виголосили секретарі ЦК компартії України, Казанець та Ольга Іващенко. Після доповідей відбулися дебати.

І доповіді і дебати були суцільним пеаном для ЦК КПСС і „особисто товариша Хрущова" за їх працю у приготуванні тих документів партійної мудрости і похвала та повне схвалення тих документів.

Хоч би для пристойности один якийсь критичний голос піднісся на з'їзді у відношенні до тих будь-що-будь важливих проблем, заторкнених у тих документах. Не було жадного. Така то „внутріпартійна демократія" панує у КПСС.

Правда, з'їзд „зібрав, вивчив і узагальнив" пропозиції трудящих, які надійшли до ЦК компартії України у справі тих обидвох документів, але хто читав у підсовєтській пресі ці пропозиції, той знає, що вони рідко виходили поза проблеми партійних первинних організацій, єдину ділянку, де трудящим можна було дещо сказати і де вони мали відвагу забирати голос.

Із звітною доповіддю про діяльність Центрального Комітету компартії України виступив його перший секретар Микола Подгорний.

Більшість його доповіді, як і попередні доповіді, присвячена була згаданим партійним документам, славословію ЦК КПСС і „особисто товариша Хрущова". Багато говорив він також про розвиток економіки України, повторюючи те, що вже на різних попередніх з'їздах, пленумах і конференціях сказано, але при всіх вихвалюваннях мусів визнати, що промисловість України працює незадовільно, що багато підприємств не виконують плянів.

Зокрема, трудне положення у вугільній промисловості. Згідно з повідомленнями „Радянської України" ця промисловість не виконала ні червневого, ні липневого, ні серпневого пляну вуглевидобутку. Але у звіті Подгорного стверджено, що дев'ятимісячний плян ця промисловість виконала. Який вона мусить зробити стрибок у вересні, щоб надолужити втрачене за три місяці! А може заява Подгорного то тільки „окозамилювання"?

Як виходить з доповіді Подгорного, не краще і з сільським господарством України.

Правда, відносно урожаю всіх сільсько - господарських культур рік 1961-ий був кращий, ніж попередні роки, але не зважаючи навіть на це, плянів, накреслених для України у сільсько - господарській продукції, таки не вдасться виконати, про що ми вже писали у статті „Нова мітла" в „Свободі" з травня ц. р.

У своїй доповіді Подгорний заявив, що Україна сподівається зібрати цього року дещо понад 2 мільярди пудів зерна (разом з кукурудзою), тобто не досягне в цьому році плянованого для неї рівня 2.1 - 2.2 мільярда пудів зерна. А що це нелегка справа потверджує й сам Подгорний, який у своїй доповіді каже, що Україна мала б в наступному 1962 р., зібрати 2.2 — 2.3 мільярда пудів зерна, значить плян на 1962 р. залишається в основному таким, як був на 1961 рік.

Виянення такого зниження розмаху знайдемо у дальшому ствердженні Подгорного про те, що тільки частина областей України виконала свої зобов'язання зібрати по 50 центнерів зерна кукурудзи з гектара на великих площах, переважна більшість областей цього зобов'язання далеко не виконала, бо, як признався Подгорний, „нелегке завдання одержати 50 центнерів зерна кукурудзи з гектара".

А ми додамо від себе те, що вже давніше у цій справі говорили: це завдання нелегке тому, що немає потрібної кількости машин, немає потрібної кількости добрив, немає потрібної кількости рук до праці — для обробітку і збирання кукурудзи.

Навіть сам Подгорний у своїй доповіді стверджує, що „промисловість не може за рік-два задовольнити потреб в кукурудзозбиральних комбайнах".

Не зважаючи на це, він передбачає збільшення посівної площі під кукурудзою в Україні до 4.5 - 5 мільйонів гектарів у найближчі роки.

На скільки плян продажу державі зерна в Україні буде виконаний чи навіть — щоб порадувати Хрущова — перевиконаний, трудно сказати, але вже тепер ясно, що навіть при доброму врожаї цього року пляну продукції зерна в Україні не можна буде виконати, а пляни продажу зерна державі будуть перевиконуватись коштом колгоспників.

Приклад з усуненням Кальченка з посту голови Ради Міністрів УССР матиме для Подгорного і інших вислужників Москви в Києві „виховче" значення.

Мабуть ще ніякий з'їзд компартії України не пройшов без того, щоб не дісталося на ньому „українським буржуазним націоналістам". Цитуємо дотичне місце доповіді Подгорного:

„Сили міжнародної реакції на чолі з американським імперіялізмом не шкодують грошей для організації ідеологічних диверсій, роблять відчайдушні спроби посіяти у деяких наших громадян(!) сумніви в правильності ідейних принципів комунізму. На це вони скеровують увесь величезний пропагандивний апарат, літературу, пресу тощо. Треба мати на увазі, що ідеологи буржуазії намагаються, зокрема, грати на струнах національних почуттів, отруїти людей дурманом буржуазного націоналізму. З цією метою, вони використовують свій найпідліший арсенал брехні і наклепів, а також зрадників народу, українських буржуазних націоналістів, викинених із нашої країни на заокеанські смітники. Марні їх сподівання".

Український націоналізм — в центрі уваги московських намісників у Києві.

абв

А. Заплітний

ТЕОРІЯ СУСПІЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

(2)

Усі деспоти, тирани, імперіялісти та провідні верстви всіх часів і народів, які не хочуть іти з духом часу, вважають ідеї своїм найбільшим ворогом. Вся їхня діяльність всередині країни, а в переважній частині також їхня закордонна політика йдуть під кутом цієї боротьби. Правзором для них став китайський імператор Чін у 3-му ст. до Христа. Цей імператор величезним накладом примусової праці збудував на північному кордоні своєї держави оборонний мур довжиною 1.500 миль, який перейшов до історії під назвою Великого Китайського Муру. Щоб убити національну ідею народів, насильно прилучених до його імперії, він завів єдину релігію та єдине письмо для всіх і переселював сотні тисяч людей з одного кінця держави в другий, колонізуючи південні країни. Щоб затерти всякі сліди минулого і традиції, він наказав спалити всі книжки за винятком тих, які займалися хліборобством, медициною та ворожінням. Кожного, хто не погоджувався з його разпорядками, чекала тюрма або й смерть.

Якби проф. Гумпльович жив сьогодні, то він напевно залишив би без згадки великий китайський мур, а як клясичний приклад боротьби з ідеями подав би залізну заслону СССР та бамбусову заслону комуністичного Китаю зі знаними додатками. Він підкреслив би напевно, що сучасні московські правителі оперують не сотками тисяч, як це робив імператор Чін, а мільйонами або десятками мільйонів людських жертв внаслідок арештів, розстрілів, вивозу до таборів примусової праці, на цілинні землі або штучного голоду, як це було на Україні в роках 1932/33.

Він напевно не поминув би також найновішого „берлінського муру", який перерізує живе тіло колишньої німецької столиці, і додав би, що безкритична західня преса, йдучи за московськими підшептами, зводить його побудову до втечі німців із Східньої Німеччини і послаблення там господарського життя. Якби йшло тільки про втрату робітних рук, то Москва не робила б з того світової кризи, а просто перекинула б до Східньої Німеччини кілька соток тисяч робітників, і ціла справа була б полагоджена. Якщо Західній Берлін є „кісткою в горлі Хрущова", то тільки через те, що через Західній Берлін вже проникають або в майбутньому можуть променювати ідеї рівности, волі і свободи на комуністами опанований Схід. Цих ідей бояться сучасні правителі СССР далеко більше, як усієї збройної сили Заходу з цілим його атомовим арсеналом включно.

Не без інтересу, мабуть, буде згадка, як ставиться сучасна американська наука до теорії конфлікту. На цю тему маємо тільки погляди Г. Е. Барнеса, професора університету в Шікаго, і тих науковців, які взяли участь в збірному творі „Введення до історії соціології". Він признає, що австрійський учений зробив у соціологію величезний вклад, але проти його теорії висунув такі заввага: ця теорія є детерміністична, бо трактує соціяльні процеси так само, як природні явища, наприклад, як дощ, бурю і землетрус. Людина не має на них впливу, а тим самим до них не можна стосувати моральних критеріїв. Заввага правдива, але тільки до перших наукових праць проф. Гумпльовича. Пізніше він дав переконати себе своїм критикам і признав людській вільній волі місце в суспільних процесах, але до кінця обстоював думку, що провідникові часто здається, що він діє згідно з своєю вільною волею, тоді як стороння особа, знаючи його державну, національну та групову приналежність, скаже докладно наперед, яка буде його дія. Народжуємося і стаємо громадянами якоїсь держави, нації і якоїсь суспільної групи без нашого відома і згоди.

Друга заввага така: австрійський соціолог є фаталістом, бо він був переконаний, що всесвітня історія розгорталася циклами і що не було безперервного розвитку людства на щораз вищий ступень, в який вірить його критик. Якщо був який поступ, то він був льокальний і відноситься тільки до технічних винаходів. Ніхто не може заперечити, що тут і там, серед безмежного людського моря виринали й погасали вогнища цивілізації, такі, як Єгипет, Вавилон, Асирія, Картагіна та старовинний Рим. Тоді з мільйонової метрополії, що правила усім знаним світом залишилось велике румовище, на якому де-не-де росли бур'яни, і ці бур'яни скубали кози, єдине майно напівдиких мешканців колись гордої та могутньої столиці, число яких упало приблизно до 4.000. Через те, що ніхто не може дати наукового доказу, що доля Вавилону, старовинного Риму і інших центрів цивілізації не зустріне Ню Йорку, Парижу, Лондону, Москви і Пейпінгу, падає друга заввага, як така, що не має наукової основи.

Третя заввага зводиться до того, що через постійне підкреслювання конфлікту в суспільному світі творилася воєнна психоза у впливових людей в різних державах, яка привела до катастрофи в 1914 і 1939 рр., і що велику частину вини за них несе австрійський соціолог. На це можна тільки сказати, що причини обох світових воєн занадто великі й глибокі, щоб їх міг

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЗДА і Латинська Америка

Протягом багатьох років обвинувачувано З'єдинені Держави в тому, що вони не звертають уваги на Латинську Америку, хоч величезні суми витрачають на технічну та економічну допомогу Західній Европі і Азії. І експерти погоджуються з тим, що ці обвинувачення — справедливі.

Це правда, що населення З'єдинених Держав за традицією орієнтується на Европу, а не на Латинську Америку. Венесуеля та Еквадор, наприклад, далеко більше віддалені від нас, ніж Франція або Італія. Але поступово ми все більше й більше починаємо цікавитися всім тим, що лежить на південь від нас.

Латинська Америка, що має найбільший приріст людности, ледве може прогодувати своїх громадян. Величезна більшість її родючої землі належить поміщикам, які не обробляють її належним способом, тоді як маленькі фарми насилу можуть прохарчувати своїх власників.

Інші факти про Південну Америку не менше сумні. Сорок три відсотки її людности зовсім неписьменні, і тільки невелика частина їх має право голосу; 80 відсотків населення живе в напівзруйнованих халупах; шкіл вистачає лише на половину дітей.

Тепер, коли ми насторожені в зв'язку з подіями на Кубі, у нас наростає свідомість соціяльної небезпеки, можливої в таких умовах. Ми бачимо загрозу соціяльної революції також по інших країнах Південної Америки. Тим то, щоб відвернути цю загрозу, багато плянів запропоновано протягом останніх двох років, як республіканською, так і демократичною адміністраціями.

У зв'язку з цими плянами, минулого року закладено окремий банк з капіталом в 1 більйон долярів, з них 40 відсотків належить З'єдиненим Державам. Щоб поліпшити ситуацію, накреслив президент Кеннеді ще низку заходів для організації „Союзу для Поступу", що знайшли своє виявлення у законі з 27 травня, який передбачає асигнування 500 мільйонів долярів — а згодом будуть призначені більші суми — на переведення земельної реформи, будівництва житєл, на охорону здоров'я та освіту в 20 країнах Латинської Америки. Передбачають, що успішно зреалізований початок цієї допомоги може вирости до розмірів пляну Маршалла, що допоміг відбудувати вкрай розхитану війною економіку Західньої Европи.

„Союз для Поступу" базується головно на трьох факторах: місцевій ініціятиві, плянуванні на довший період і розумно переведених реформах, які мають оздоровити побут широких мас населення. Треба зазначити, що переводити в життя ці пляни будуть не ЗДА, а самі країни Південної Америки, які найліпше знають свої потреби.

Президент Кеннеді, очевидно, хоче запобігти можливості обвинувачення ЗДА в „імперіялізмі", але одночасно він підкреслив, що З'єдинені Держави мають певно визначені ідеї щодо певних цілей. Він вважає за необхідні земельну та податкову реформи і сподівається прогресу в економіці величезного простору Південної Америки, поділеної на понад 20 краів. Він висловив свою віру в те, що коли життьовий стандарт в тих країнах підвищиться, а неписьменність зменшиться, тоді запанує там також демократія.

Американська Рада

Лев Ясінчук

В НЕЗАБУДЬ СУЩИМ І ГРЯДУЧИМ ПОКОЛІННЯМ

(У 80-РІЧЧЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ")

(17)

Щоб уявити, як виглядала праця на курсах, наведемо кілька прикладів. У Самборі відбувся під проводом д-ра Антона Княжинського (помер у Филаделфії) курс провідників рідношкільної праці для 48 слухачів з 21 сіл. Виклади відбувалися кожного дня ранком і після полудня по 10 годин, охоплюючи такі предмети: релігія, українська література, історія, наука про організацію, адміністраційні справи, основи кооперації, бібліотекарство, естетика хати й гігієна, руханка, спів, аматорський театр. Курс закінчився святочно промовами д-ра Миколи Галущинського, голови кружка „Рідної Школи" і п-ні Наталії Дорошенко від Центральної „Просвіти".

На окрему увагу заслугує фаховий курс для дівчат, зорганізований Повітовим Союзом Кружків у Дрогобичі, під керівництвом проф. Бойчука. Учасниці цього курсу вчилися від год. 9 до 1-ої куховарства, трикотарства, крою й шиття, а після год. 4-ої до 8-ої слухали виклади з релігії, української мови, історії, географії, рахунків, польської мови, гігієни, проблем виховання, рисунків, співу, руханки. В селі Лужок Долішний (Дрогобиччина) на трикотарському курсі працювали курсантки перший місяць для себе, а другий місяць віддавали свої вироби на прикрасу місцевої церкви. Який вплив мали курси на учасників, нехай засвідчить уривок з листа, зверненого до Управи „Рідної Школи" після закінчення курсу для неграмотних, на якому вчилося 20 чоловіків і 10 жінок у віці 18-35 років: „...Курсанти немов переродилися, покинули гульню й забави, навіть відвикають від куріння".

А яким важливим культурним засобом були бібліотеки (653) при місцевих кружках і повітових союзах! В Коломиї мав кружок 6,305 книжок, у Збаражі — 4,774, в Сокалі (з Белзом) — 4,874, в Тернопілі (44 бібліотеки) 4,148 і т. д. Всі ці бібліотеки мали разом 17,097 читачів (11,176 молоді і 5,951 старших), які прочитали впродовж останнього довоєнного року 74,980 книжок (молодь — 50,847, старші — 24,133). Деякі повітові союзи зорганізували мандрівні бібліотеки — Сянік, Бережани, Камінка Струмілова, Богородчани. Впродовж року мали ці бібліотеки 430 читачів - дітей, що прочитали разом 3,196 книжок, отже по 28 на читача. Це виглядає небагато в окрузі, що мала біля двох тисяч українських дітей, але без цього глуха околиця залишилася б у повній темряві.

VI. Бюджет „Рідної Школи"

Кожному, хто з'ясує собі осяги „Рідної Школи", стане ясним, що вимагали вони величезних грошей, які можна було одержати тільки від власного громадянства. Бюджет „Рідної Школи" доходив уже до такої висоти, як бюджет не одної з малих держав — понад три мільйони золотих, себто понад чверть мільйона долярів. Такого бюджету вже не можна було покрити ані старими ґальошами, як це роблено в початках, ані старими газетами, ані наліпками на сірниках. Громадянство ставало щораз свідоміше, щораз глибше переконувалось, що „Рідна Школа" мусіла в тих умовах діяти. І коли б „Рідна Школа" не мала над собою польської влади, то була б напевно кожного року збалянсовувала свій бюджет. Але перешкоди, що їх ставила влада в збиранні й пересиланні членських внесків та дарів, високі вимоги до приміщень і устаткування шкіл так виснажували, що саме напередодні 50-літнього ювілею Товариству грозила катастрофа.

Але силами мудрих провідників виплекав народ величну кооперацію, що як громадська організація, багато допомагала „Рідній Школі". Мало було в Польщі українців-державних урядовців, але зате зросла вже численна армія працівників українських установ, з яких кожний вплачував на рідне шкільництво по 1% з своєї місячної платні. Настав був і такий час, коли треба було гостро обнизити платні учителів і всіх інших працівників, а вони, з свого боку, добровільно зрікалися своїх місячних і навіть тримісячних належностей від „Рідної Школи".

Після обнижки платень всьому службовництву бюджет „Рідної Школи" в останньому передвоєнному році був встановлений на 1,439.484 зол., а приходів було передбачено тільки 757,715 зол. Решту мало покрити громадянство. І покрило. Покрило з такою надвишкою, що на сплату боргів було призначено 39,000 зол., а сплачено 79,000 зол., та ще й у багатьох школах підвищено вчительські платні.

І так, з визначеного на повіти контингенту прийшло 78,676, коляда й писанка — 30,363, укр. кооперація — 49,814, установи і т-ва — 22,710, 14 прив. фірм — 3,096, відсоткові датки від 4480 громадян — 65,809, самоуправні установи (72) гром. ради — 3,084, 9 повіт. рад — 975, „сотиковий фонд" (влада припинила) — 105, скарбонки — 1,753.

Треба відмітити, що не всі підлеглі організації надіслали звіти; особливо не спішилися ті, що удержували в себе котрусь з рідношкільних установ або давали стипендії чи підмоги учням своєї місцевости чи повіту.

Важливими чинником в організуванні матеріяльної допомоги для „Рідної Школи" були її кружки й повітові союзи, особливо ті, що не мали спромоги зорганізувати в себе щонебудь. Але ті кружки були терням в оці польської влади, яка або не допускала до їх заснування, або засновані розв'язувала десятками кожного року. Тому члени тих клітин не раз вдавалися до лисячої хитрости. Влада карала тих, що організували допомогу „Рідній Школі", і то карала звичайно арештом, без заміни на гривну. Так, наприклад староста в Сокалі покарав був не тільки селян з чотирьох сіл, але й учнів середніх шкіл, яким після того заборонено було вступати до будь-якої школи в Польщі. Маю таких історій повно, але одну з них мушу проголосити. В 1924 р. надрукував львівський щоденник „Новий Час" таку заяву:

„Підгаєцька Громадо! Дня 30. І. ц. р. при ревізії забрала місцева поліція у мене книжку, на яку складали Ви місячно датки на „Рідну Школу". Книжки до сьогодні не звернено, а збірку на „Рідну Школу" підтягнено під категорію „збюрек на тайне целє", за чим посипались дальші ревізії. Щоби збірки не припиняти, прошу висилати датки чеками до „Р. Шк.". При тім складаю 1 доляра і кличу всіх, кому дорога своя школа. Олекса Яворський, абс. прав".

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ". ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЇЇ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД!

МИКОЛА ФОМЕНКО

ВІД РЕДАКЦІЇ: Несподівана смерть сл. п. Миколи Фоменка, видатного українського композитора, музики і педагога, вкрила важким смутком не тільки українські музичні кола, але й усю українську спільноту у вільному світі, серед якої і він сам і його твори були широко популярні. Заки появляться з-під пера музичних фахівців і друзів Покійного характеристики Покійного й оцінки його музичної творчости, на цьому місці передруковуємо статтю Павла Маценка, написану з приводу 60-річчя з дня народження Миколи Фоменка і надруковану у вінніпезькому „Новому Шляхові" за 7 березня 1955 року.

Найбільшим клопотом кожного, хто хоче написати про життя й творчість українських композиторів, це брак потрібних для того джерел, а в першу чергу основних джерел, творів композитора. Тому треба пильно збирати „крихти" про цю творчість; деколи дістати один - другий твір і потім на цьому базувати опис. Не даром бл. п. п. „М. Гайворонський писав (6. IV. 1949 р.): „Чи не вдарити у великий дзвін, щоб при Вашому Центрі (Осередок УКО) оснувати Центральну Музичну Бібліотеку?".

Бібліотека є і в ній музичний відділ, але композитори не присилають творів. І зрозуміло, коли мати на увазі стан їх життя й творчости. Не маємо музичного журналу і не маємо, хоч би в більших часописах музичного кутика із постійним кореспондентом. Про музичне видавництво, видно, і мріяти тяжко.

Ці думки прийшли при згадці, що 25 грудня 1954 р. український композитор Микола Олексійович Фоменко, що живе тепер у Ню Йорку, переступив 60 років свого життя.

Виїжджаючи 1943 р. з України, композитор міг захопити тільки дещо зо своїх творів, немов на згадку, що він композитор. Підраховуючи (на основі його листів) актив композитора виходить: 25 кращих років він жив і творив, будучи духово поневоленим москвосовєтською системою; потім прийшли роки війни, виїзд із Батьківщини, нерадісне життя в Німеччині, приїзд до Америки, небезпечна хвороба, недостатки. 1952 року композитор починає знову свою працю. Пише фортепіянову збірку для учнів 4—5 р. навчання, декілька пісень, великий вокальний твір „Баляду про Вайду", викладає теорію в Українському Музичному Інституті, диригує хором і др. Це такі початки в Америці.

Для загальної інформації повторюю вже друковані в українській пресі дані з життя композитора в Україні, а щоб хтось, бува, не помилився, як то сталось зо мною, треба знати, що в Україні є ще один композитор з цим самим прізвищем, це Юрій Фоменко, що народився 24 березня 1902 р. в Одесі.

Композитор Микола Олексієвич Фоменко, про якого тут мова, народився 25 грудня 1894 року в Ростові над Доном. Музику почав студіювати в 17-му році життя.

1915 р. його забирають до російської армії й висилають на кавказький фронт, де був двічі ранений. Під час цієї війни його батько переїжджає до Харкова, куди по закінченні війни приїжджає і М. Фоменко. В цьому місті він здобуває музичну освіту. У проф. Павла Луценка бере науку гри на фортепіяні, а в проф. Сем. Богатирьова студіює теорію композиції.

Композиторську працю почав М. Фоменко в Харкові 1925 року. Як подає В. Ревуцький („Нові Дні", лютий 1955, стор. 24), його творчість декілька разів відзначали грошовими нагородами та високими фаховими оцінками. Разом і поруч із цим М. Фоменко працював як піяніст, диригент і педагог. В 1932—35 рр., був редактором видавництва „Мистецтво". Коли столицю України перенесли з Харкова до Києва, тоді він разом із композитором - співаком Константином Богуславським (якого пізніше вислали на заслання) відбував концертові поїздки по Україні, виконуючи власні і інших композиторів твори.

Перед другою світовою війною, два роки був головою державної екзаменаційної випускної комісії Харківської консерваторії.

Восени 1951 р. разом із дружиною, співачкою Ізабелою Орловською, приїхав до ЗДА.

Творчість М. Фоменка охоплює різні музичні форми, починаючи народною піснею, які є „безпосередні і природні", як характеризує їх п. Д. Гординська - Каранович (див. те саме число „Нових Днів" — П. М.). Це обробки українських народніх пісень для голосу й фортепіяну, що поділені по їх сутності на циклі, як: „Жіночі портрети", „Юнацьке серце", „Пісні про УПА" тощо. Потім слідують пісні (понад 20) до слів Шевченка, Франка, Тичини, Сосюри, Крижанівського, Яра Славутича, Драй-Хмари і др. Написав також понад 50 дитячих пісень.

Головні твори М. Фоменка: 2 симфонії, три сюїти для симфонічної оркестри, смичковий квартет, марш для симфонічної оркестри, фортепіяновий концерт, багато камерних творів на фортепіян, скрипку, віолончелю, музики для фільмів і др.

Крім цих творів композитор написав оперу „Ганна" (незакінчена), оперу-казку „Івасик - Телесик", оперу (співогру) „Маруся Богуславка". В ЗДА написав педагогічну збірку на фортепіян „Майн Рейнбов", на голос із фортепіяном „Любіть Україну", слова В. Сосюри; баляду про Байду, терцет для жіночих голосів „Діва Марія", вокальне оформлення „Мойсея" І. Франка та інше.

Про характер творчости М. Фоменка можна судити тільки по відзивах музик, які мали нагоду ці твори студіювати, та самого композитора.

Піяністка Дарія Гординська - Каранович пише, що „Фоменко належить до того типу сучасних музик, що його межі визначили такі композитори як Чайковський, Скрябін і Рахманінов. Але Фоменкове відчуття і його цілий музичний світ наскрізь українські". І особливе „Микола Фоменко залишається романтиком навіть тоді, коли він користується мажорними засобами, щоб зблизити слухача до сприйняття виявів його поетичної, мрійливої душі" („Нові Дні", стор. 25).

Про педагогічну збірку „Майн Рейнбов" наші визначні музики висловили свою думку в листах, наприклад: „Ці твори... дають низку характерних образів побудованих на українському музикальному матеріялі і просякнених оптимістичним світовідчуванням". (Проф. д-р М. Полевський). "...Цікаві, оригінальні, своєрідні речі... Надзвичайно добре використані різні форми фортепіянової техніки, побудованої на українському мелосі" (Вадим Кіпа).

„Ці короткі, зразкові твори будуть притягати увагу нашої молоді українською народною тематикою, а цінні вони мистецьким оформленням, бездоганною, модерною піяністичною фактурою... Це п'ять образків різних настроєм і змістом, а рівних під оглядом високого мистецького рівня..." (Роман Савицький).

Це безсумнівна правда. На мене „Майн Рейнбов" зробив враження джерельної води у спеку. Висока майстерність оформлення, легка до сприйняття піяністична фактура, бадьорість і одночасно українськість без „історичного" скигління, все це вказує на автора, як визначного майстра, що схопив усією душею поклик нової української людини. Недаром і згадана збірка починається бадьорим, повним віри маршем на тему української бойової пісні „Гей, нум, хлопці до зброї". Дарма, що майстер ріс під тиском Москви — душа його бреніла в унісон із думками борців за Україну.

Ще 17 червня 1936 року О. Ольжич - Кандиба, пишучи про плянову і методичну музично - виховну працю, з гіркістю згадує про безвартісний музичний матеріял, який репродукується звичайно на наших концертах, академіях: „Речі чужі українському духові, речі упадкові або дефетистичні, вічне скигління, сахариновий сантименталізм, сльозоточиве бідкання... Така музика глибоко чужа і суперечить цілому психічному наставленню... Вплив її шкідливий і взагалі це скандал, що закріплений у перманенцію! А поруч існує дужа, глибока, сутонаціональна й героїчна музика, що через дезорієнтованість, відсутність смаку, або чуттєву звихненість аранжерів, не знаходить собі вислову. Іде про те, щоб здобути вплив на духове формування широкої маси музичними засобами... щоб дістала вона якісну і творчою снагою насичену українську музику. Я розумію під такою музикою не просто войовничі, чи, не дай Боже, гурра-патріотичні речі, а творчість, що відбиває мужнє схоплення життя та афірмацію (а не песимістичну негацію) його".

Ці думки Ольжича були викликані, коли я проглядав збірку М. Фоменка „Майн Рейнбов". Цей твір, а потім і „Любіть Україну" свідчать недвозначно, що автор їх творить „якісну і творчою снагою насичену українську музику". Він сам до того признається й шукає шляхів до творення такої музики, що буде „відсвіжена", зрозуміла „авдиторією" (це „широка маса" Ольжича — П. М.) і новою щодо музичної мови. Автор хоче виявити музикою „мужнє схоплення життя" і про це читаємо в нього: „Підкреслювала критика, що я ніби лірик і що стихія героїки для мене чужа. Не знаю чи це так" (Згадувані „Нові Дні", ст. 25).

Ця думка композитора та проф. М. Полевського про „оптимістичність світовідчування" його в „Майн Рейнбов" говорять, що героїка для нього не чужа, а є власністю його світосприймання.

Павло Маценко

З НОВИХ ВИДАНЬ

„Український огляд" чч. 1-6, двомісячник, Ню Йорк

Оснований під кінець 1959 року двомісячник „Український Огляд" повинен би мати по нинішній день 10 чисел, насправді він появився тільки у 6-х випусках. Жаль, бо це видання цікаве, як перша того роду поява в історії української преси. Появляючись у 128 - сторінкових книжечках у дуже чепурних обгортках, які є коліровими репродукціями з різних першорядних образів сучасних українських мистців, у кожному такому числі є безліч дрібного, може занадто дрібного, матеріялу з ділянок політики, науки, мистецтва і розваги. В проспектах, виданих при появі першого числа, звернено увагу, що в УССР число українських періодиків доходить до 2,400, а у вільному світі до 150 і що „Український Огляд" вибиратиме з цієї маси друкованого слова найкращий матеріял і подаватиме його своєму читацькому загалові. „Український Огляд" читали ми там, „ставить собі за завдання помогти українському читачеві орієнтуватися в усьому цінному, що появляється в українському друкованому слові".

Чи виконав цей журнал поставлене собі завдання?

Можна дискутувати над вартістю окремих статтей, оповідань чи навіть анекдотів, надрукованих в дотеперішніх числах „У. Огляду". Загальне враження двояке: 1) може імпонувати морочливість, з якою призбирано до кожного числа пересічно по 35 титулів змісту і 2) зміст не відповідає ані назві журналу, ані заповідженій місії. Бо коли „У. Огляд" мав стати відповідником „Рідерс Дайджесту", то він злегковажив найосновніший принцип того світової слави журналу: подавати в скороченій формі такі статті на політичні, наукові, виховні, мистецькі, медичні, суспільні, спортові і т. д. теми, які давали б направжній актуальний огляд за час від минулого числа по появу нового. Себто: принцип всебічности й актуальности. В „Р. Дайджесі" ви ніколи не знайдете редакційно-анонімового коментаря (що появляються в „У. Огляді"), зате є постійні скорочені передруки чужих авторів на всі ті найбільш актуальні справи й проблеми, що цікавлять читачів. Найбільша прикмета „У. Огляду" це те, що його „читається цікаво". Найбільша хиба та, що прочитавши будь-яке число „У. Огляду" „від дошки до дошки", ви не знаєте, що діється в українському, ні американському ні міжнародному житті: цілі великі кризи й ціла низка найповажніших подій в українському, американському та міжнародному світі проходять для „У. Огляду" непомітно. Можна сказати: людям надокучила актуальність, люди мають пересит від політики, зокрема політики української, люди хочуть розваги у відірванні від нинішнього дня, — все воно, може, і правда, але — тоді треба назвати журнал інакше і треба було інакше написати заповідний проспект.

Поза тим, в „У. Огляді" є цікаві, призабуті вже зразки української літератури, є цікаві передруки з мало тут відомих українських підсовєтських журналів, є цікаві популярно - наукові інформаційні нариси, є гарні характеристики українських мистців, є теж дуже похвальна, строго проводжена тенденція бути органом всенаціонально-понадпартійним, проте демократичним, й виразна тенденція підкреслювання творчо-позитивної вартости української громади у вільному світі. Зате недобре враження робить, коли дехто з членів редакційної колегії передруковує в „У. Огляді", так мовити, систематично свої, друковані деінде речі, бо це пахне протекціоналізмом, — недобре теж передруковувати речі з енциклопедії, хоч би навіть вони мали статтейний характер.

Очевидно, що куди легше критикувати, як редагувати журнал, до якого треба що два місяці знайти по 35 різних речей. Все ж, коли б „У. Огляд" тримався цупкіше характеру оглядів, то й редагування його було б легше і, маємо враження, зміст не став би менше цікавий.

І. К-н

Будують пам'ятник Т. Шевченкові в Бразилії

Ювілейний Шевченківський Комітет цим повідомляє всю українську громаду в Бразилії, що його старання для вшанування сотої річниці смерти нашого найбільшого поета Тараса Шевченка і для відзначення семидесятиліття приїзду перших українських еміґрантів до Курітіби та Парани — увінчалися повним успіхом.

На прохання з 17 січня 1961 р. Ювілейного Комітету і внесення Префейта міста Курітіби, В. ген. Ібере де Матос, Муніципальна Рада Курітіби ухвалою з 3 серпня 1961 р., одноголосно затвердила проєкт закону, щоб дотеперішню міську площу 29 Марта, положену між вулицями Мартінь Афонсо, Дезеньбарґадор Мотта, Падре Ансіста і Бріґадейро Франко, переіменувати на „Площа Україна" і побудувати на ній пам'ятник Тарасові Шевченкові.

Дня 9 серпня Префейто міста Курітіби затвердив повищу ухвалу, яка стала законом число 2029.



В глибокому смутку повідомляємо, що наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і ДІДО

бл. пам. Іван МАЛИЙ

відійшов від нас у Вічність дня 8-го жовтня 1961 року, по довгій, тяжкій недузі, проживши 71 рік.

ПОХОРОНИ відбудуться, після Заупокійної Служби Божої в Holy Ghost Ukrainian Catholic Church в Брукліні, в СЕРЕДУ, дня 11-го ЖОВТНЯ 1961 р., в год. 9:00 ранку, на St. Johns Cemetery в Брукліні, Н. Й.

ЙОЗЕФИНА — дружина
ВИЛЬЯМ і ТЕОДОР — сини з дружинами і дітьми

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Друзів та Знайомих, що 30-го вересня 1961 року, помер, після довгої і важкої недуги, прийнявши Найсвятіші Тайни,

бл. п. інж. Володимир ПЕТРАЧЁК

нар. 20-го червня 1897 року в Самушині, на Буковині,

був. старшина УГА, батько Українського Акад. Козацтва „Запороже".

Панахиди відбулися в днях 1-го і 2-го жовтня, а 3-го жовтня 1961 р. похоронні обряди, в Українському Православному Соборі св. Софії і на українському православному кладовищі в Монтреалі, Канада.

Горем прибиті:

ІРИНА — дружина
ЛЮДМИЛА і АННА з родинами — сестри в краю
д-р ІГОР ФЕДІВ з родиною
ЛІДА СТАНЬКО з родиною і
д-р ВОЛ. СОКОЛОВСЬКИЙ з донькою — в ЗДА.
ІРИНА КОМАРИНСЬКА з родиною в Австралії — рідня

Замість квітів на могилу бл. п. ІВАНА ТУРЧИНЯКА вплачуємо безпосередньо чеком $ 20.00 на будову Церкви-Пам'ятника в Бавнд Бруку.

ЮЛІЯ й КИРИЛО ШУРИН
Louisville, Ky.

Студентський місяць в Арґентині

За недавноствореною традицією САУС — Спілка Арґентинсько - Українських Студентів — проголосила і цього року вересень місяцем українського студентства. Та не тільки проголосила, але й опрацювала чималу програму для його відзначення:

В неділю 3-го вересня — великий концерт з участю визначних мистецьких сил нашої буенос - айреської колонії; в неділю 10-го — доповідь проф. Є. Онацького на тему „Етапи ідеї рівности", а потім танці; 16-го — закінчення шахового турніру з нагородженням чашею САУС-у; 17-го — закінчення турніру пінґ-понґу з нагородженням другою чашею САУС-у; 20-го — прийняття для членства САУС і запрошених гостей; 22-го — спеціяльна програма в радіовисильні „Колонія"; 24-го — доповідь о. В. Зінька на тему „Завдання українського студентства за кордоном"; 25-го — спеціяльна програма в радіовисильні „Антартіда". І, нарешті, на закінчення Студентського Місяця — великий танцювальний вечір із вибором „міс симпатії".

Цю програму розпочато дуже вдало і — головне — на справді високому рівні. В концерті взяли участь співак-баритон Микола Голодик, що недавно виступав в італійській опері в „Трубадур" Верді, а перед тим співав в арґентинській опері Ля Пляти „Травіяту" та „Ріґолетто" теж Верді; скрипаль Віктор Сталовір, улюбленець наших музичних кол, який, на жаль, вибирається в недовгому часі переїхати до ЗДА; драматичне сопрано Н. Слободина-Кабанцева, кол. примадонна Київської та Дніпбопетровської опер, та піяніст - соліст Олександер Дмитрів, що знаходиться ще в початках своєї артистичної кар'єри, але заповідається блискуче. М. Голодик проспівав „Прощайте, Товтри", М. Фоменка, арію Богдана з опери „Б. Хмельницький" К. Данькевича, славнозвісне „Кредо" Яґа з опери Отелло" Верді та Монолог Ґерарда з опери „Андреа Шеньє" Джорджано. Приємно констатувати постійну працю над собою молодого співака, що визначається великим сценічним талантом. Треба, проте, відзначити, що його голос прозвучав краще в італійських аріях, ніж в українських. Дуже добре звучать у нього верхні ноти, але середні ще трохи глухуваті.

В. Сталовір виконав, у супроводі на піяно маестра Вальтера Сельбіґера, „Сонату ч. 3" Генделя, що була щедро оплескувана в кожній своїй частині. Наш скрипаль не марнує свого таланту і, постійно вправляючись, грає певно і точно.

Н. Слободіна - Кабанцева проспівала „Не тополю високу вітер нагинає" В. Заремби, „Не питай мене" Січинського, арію „Дідони" з опери „Енеїда" Лисенка та пісню Хіврі з опери „Сорочинський Ярмарок" Мусорґського. Виконання було бездоганне.

Піяніст О. Дмитрів виконав „Фантазію" до мінор Моцарта, „Прелюд" Дебюссі і, на вимогу слухачів, „Органний прелюд" в мінор соль Баха, виявляючи значну техніку, приємне туше, точну силу вдару і належне зрозуміння стилю композиторів.

Підводячи підсумки, треба ще раз ствердити, що всі виконавці, спричинилися до того, що концерт відбувся на дуже високому культурному рівні, як воно завжди бувало і у нас в Києві, в давніх часах, коли ще студенти університету св. Володимира вшановували свої річні концерти. Можна лише побажати, щоб і інші маніфестації студентського місяця стояли так само високо.

Є. О.

65-ЛІТНІ! Ви все ще можете забезпечитися в УНСоюзі. Не зволікайте, надробіть утрачений час!

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СЕРЕДА, 11-го ЖОВТНЯ 1961:

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні Збори В-ва св. І. Хрестителя, Відд. 270, в УНДомі, під ч. 92-96 Fleet St. & Oakland Ave., в 7:00 год. вечора. — Ф. Савчук, рек. секр.

П'ЯТНИЦЯ, 13-го ЖОВТНЯ 1961:

НЮАРК Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відділ 371, в год. 8:00 веч. в Січовій залі. — Ю. Баранюк, секр.

Десятиліття Української Жіночої Виставки в рамцях Краєвої Американської Виставки

Цього року минає 10 років, як Відділи Союза Українок Америки на терені Ню Йорку беруть участь в Краєвій Американській Виставці. Десять літ праці і змагу на міжнародньому відтинку в парі з різними національними групами і організаціями. З кожним роком вводимо щось нове в наші кіоски, і кожного року даємо виставці нове гасло. Мистець-декоратор наших кіосків від довших років пані Мирослава Гординська заглядає в глибину нашої історії, щоб згадане гасло видобути.

Цього року згадаємо нашу поетесу і письменницю Лесю Українку, якої 90-ліття народин відзначає наше громадянство, а жіноцтво зокрема.

На протязі 10 років ми багато дечого навчилися, і наша праця при влаштованню виставки стала легшою.

В початкових роках наші пані пропонували продавати на виставці вареники, голубці і наливки. Тепер це вже за нами.

В перших роках ми хотіли виголошувати промови, виконувати фортепіянові соля, сольоспіви. Тепер ми обмежуємось до групових виступів молоді зі співами і танцями, бо тими точками ще можливо найлегше привабити не-українську публіку. Щодо різьби, вишивок і кераміки, то даємо собі раду і одне купуємо, друге випозичаємо, а третє опрацьовуємо самі. Печиво наші пані достачають щоденно свіже, і воно стягає нам багато публіки своєю якістю. Щоденний показ народної ноші збуджує в молодих наших дівчат гордість.

За десять років зайшли деякі зміни і в комітеті, одні пані відходять, а на їх місце приходять інші. Тут нагадується латинська пословиця: „життя коротке, а мистецтво довге".

Цього року і Краєвий Комітет поробив деякі зміни. Минулими роками майже не було різниці в ціні на квитки в нашім комітеті і при касі на виставці, а цього року при касі квитки будуть по $1.50, а в комітеті по $1.00. Тут очевидно багато заважує наша постійна і солідна участь. Наші програми під кінець виставки в суботи українці масово заповнюють. Здається нам, що жіноча виставка стала жіночим національним святом. Матеріяльна сторінка також задовільна.

Окружна Рада СУА в Ню Йорку, яка є господарем на виставці, закупила народну ношу, кераміку і вишивки. Кожнорічний успіх жене нас далі до праці. Наша ціль є: — це запізнати американців з нашою культурою, звичаями, історією і змаганнями українського народу взагалі.

До цьогорічного виставкового комітету ввійшли пані: Катря Пелешок — голова, Ґаля Гошовська — секр., Марія Карпевич — касієрка, Марія Турко — імпрезова референтка, Оля Сливка — організаційна, Іванна Бенцаль — фінансова, Марія Марусевич — господарська, Марія Демидчук — пресова української мови, Леся Різник — пресова англійською мовою, Мирослава Гординська — мистецьке оформлення. Квитки в продажі. Виставка відбудеться в листопаді, про що точніші інформації будуть пізніше.

Марія Демидчук,
прес. реф.

Сесія Головної Ради УЦР

(єдо) В неділю 27 серпня ц. р. відбулася в сальоні „Просвіти" чергова сесія Головної Ради УЦР під головуванням проф. Є. Онацького. На порядку нарад сесії стояли звіти Управи Української Центральної Репрезентації — голови УЦР та референтів окремих ділянок УЦР.

Голова УЦР, д-р І. Іваницький зазначив, що праця Управи УЦР проходила ввесь час на очах усього нашого патріотичного громадянства. Все зусилля було спрямоване на те, щоб вирішувати всі актуальні справи, передбачені статутом, в понадпартійному, загально - національному дусі. Завдяки цьому вдалося сконсолідувати українське початкове шкільництво, зорганізовано літні табори Рідної Школи та Пласту; покликано до життя репрезентативний хор УЦР, розгорнуто інформативно - культурну акцію з допомогою трьох радіовисилень — „Національної" в Буенос Айресі, „Провінції" в Ля Пляті та „Кольонія" в Уруґваю з підвідділом в Б. Айресі. Перші дві безплатні, третя обходиться в 30.000 пезів місячно, що виплачують головно купці і промисловці. Відбуто імпозантний Шевченківський концерт - академію, що має бути повторений — з деякими змінами — в Ля Пляті іде підготова до музично - вокального концерту в театрі „Колісео" в Буенос Айресі, закінчується друк „Історії України" Дм. Дорошенка. Голова УЦР вважав потрібним із вдячністю підкреслити жертвенність Української колонії в Арґентині для громадських справ.

Після звіту п. голови, вислухано звіти п. О. Кузьмича, голови Ділового Шевченківського Комітету, та скарбника цього Комітету п. Галатья, а також референта радіомовлень та суспільної опіки пані д-р Макарухи - Іваницької, референта шкільництва проф. Липинського, референта молоді — п. М. Бойка, референта зовнішніх зв'язків п. Косюка та заступника голови УЦР п. Ів. Григоращука про друк „Історії України" Дм. Дорошенка.

Із звіту скарбника Ділового Ювілейного Шевченківського Комітету Сесія довідалася, що на шевченківські святкування було пожертвувано 311.865 пезів, та від вступів на Академію зібрано 146.350 пезів, разом — 458.350 пезів. Видатків було 302.480 (з них на хор — 111.686 і на оркестру — 87.940), отже залишилося чистих 155.735 пезів, що мають бути вжиті на інші видатки, зв'язані з дальшими святкуваннями, а в тому на друк монографії про Т. Шевченка в еспанській мові.

Обговоривши всі звіти, Головна Рада вирішила одноголосно висловити Управі УЦР, а зокрема її голові, д-рові В. Іваницькому, признання за виконану працю і ухвалити дальші пляни праці, а також поручити українському громадянству підтримати матеріяльно радіопередачі з радіо „Кольонія", що відбуваються фактично тільки завдяки патріотичній діяльності кількох купців та промисловців. Тим часом треба ствердити, що ці радіопередачі, що відбуваються вже два роки, спричинились у великій мірі да зактивізування й належного поінформування не тільки нашого свідомого націоналістичного громадянства, але й багатьох збаламучених наших земляків, що тільки через наші радіомовлення довідуються про справжній стан речей на наших землях. Особливий успіх мали виступи редактора „Мітли" п. Ю. Середяка, що відбувалися двічі на місяць. Для скріплення цієї ділянки в радіомовленнях запрошено до дальшої співпраці також редактора „Українського Слова" п. Голіяна та редактора „Нашого Клича" проф. Є. Онацького.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ, КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНҐС

BUY U.S. SAVINGS BONDS

Вільний Китай, мабуть, не буде проти прийняття Зовнішньої Монголії до ОН

Об'єднані Нації. — В останньому часі змінилось дещо становище Вільного Китаю супроти справи прийняття до Об'днаних Націй Зовнішньої Монголії. Прем'єр Вільного Китаю Чен Ченґ, який в минулому місяці відвідав ЗДА, заявив був тоді, що Вільний Китай „всіма способами" буде проти допущення до ОН Зовнішньої Монголії, як совєтського комуністичного сателіта, який не відповідає вимогам чартеру ОН щодо членства в цій організації. Однак амбасадор Вільного Китаю в Об'єднаних Націях, д-р Т. Ф. Тсіянґ, заявив в радіопрограмі „Нешенел Бродкестінґ Компані", що він передав цю справу на вирішення свого уряду та відмовився сказати одверто, чи той уряд стоїть далі на становищі зголошення формального „вета" проти прийняття Зовнішньої Монголії. Якщо Китай стримався б від голосування і не закладав „вета", то Зовнішня Монголія мала б потрібну скількість голосів за прийняття її до ОН. Д-р Тсіянґ признав, що уряд Вільного Китаю знаходиться під сильним натиском збоку Америки й інших держав, щоб він не боронив допущення Монголії до ОН. Якщо він таки зголосив би в цій справі своє „вето", то 10 африканських держав, колишніх французьких колоній, загрозили, що вони голосуватимуть за допущення комуністичного Китаю до ОН, з помсти за те, що внаслідку становища Вільного Китаю в справі Монголії Совєти заблькують вступ до Об'єднаних Націй Мавританії. Д-р Тсіянґ все ж висловив переконання, що більшість членів ОН висловиться проти прийняття комуністичного Китаю.

ТЕОРІЯ СУСПІЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

(Закінчення із стор. 2-ої)

викликати дуже талановитий і навіть геніяльний кабінетний учений. Подруге, не маємо найменшого доказу, що царські дипломати, які всією силою перли до першої світової війни, а потім Ленін, Гітлер, Сталін, Муссоліні, Мао Тсе-тунґ і Хрущов читали твори проф. Ґумпльовича або взагалі знали про його існування.

Четверта заввага така: австрійський соціолог не мав права переносити своїх дослідів, нехай навіть під науковим оглядом бездоганних, з терену колишньої австрійської держави на загальнолюдську площину, бо колишня Австрія була унікальною державою, якщо йде про кількість народів, культур і релігій, охоплюваних нею. Ця заввага падає без дальшого доказу, коли згадаємо, що в межу з Австрією була царська Росія, яка складалася з ще більшої кількости народів, культур та віровизнань. Те саме можна сказати про передвоєнну Англію, в якій ніколи сонце не заходило, бо стільки було під її владою різних рас і на різних континентах. В наших часах до потворних розмірів виріс російський конгломерат, званий СССР, в якому ніяк не добачають американські науковці ні його складу, ні суспільних процесів, що там проходять. На таке ненаукове відношення до теорії конфлікту мав дуже поважний вплив Пітерім Сорокін, колишній секретар Керенського, член Російських Установчих Зборів, якого большевики засудили на смерть, але якому Ленін дозволив виїхати за кордон. В році 1930-му Сорокін став професором соціології в Гарвардському університеті. Він написав багато творів, але не спромігся ні на одну конструктивну теорію.

Проф. Ганс Штаєр, який ставиться з великим респектом до проф. Сорокіна, каже у згаданому „Введенні до соціології": „Думки Сорокіна реакційні. Він відкидає новочасні ідеали та західню цивілізацію, атакує американські застереження щодо російського комунізму, атеїзму і імперіялізму як цілком безпідставні. Він старається доказати демократичність природи російського життя перед і після деструктивної фази революції. Росія і ЗДА, на його думку, виявили подібність морального стану, суспільних установ і культурної творчости. Взаємна культурна спорідненість цих двох народів оправдує надію на ще тіснішу співпрацю в майбутньому. Це дуже кріпить нас на дусі, що серед такої понурої і хаотичної плутанини подій нас чекає надійне призначення".

Про те, що такі й подібні твердження, які не мають нічого спільного з наукою, приймали в ЗДА без обурення і протесту, як велике наукове відкриття, можна б згадати як про черговий парадокс американського життя, якби не те, що такими твердженнями затруювано десятки років десятки тисяч американських студентів у Гарварді, між якими свого часу був теперішній президент ЗДА Кеннеді і майже всі його помічники, що такими поглядами живе до нинішнього дня, з малими вийнятками, велика американська преса і переважна частина людей практичної політики. Від того, чи їм з голов вивітриться оце „вчення" П. Сорокіна, і як скоро це станеться, залежить доля не лише ЗДА, але в буквальному значенні цього сло- [illegible] — ва доля цілого світу.

Короткі Вістки

● Тибетський Далай Лама зголосив до Об'єднаних Націй скаргу, що її поширено між членами ОН, що в минулому році китайсько - комуністична поліція винищила 600 тибетських родин на шляху між Тибетом і Індією, куди вони пробивались у пошуканні за харчами.

● Коло десятка східніх берлінців згинули в останньому місяці при невдачних спробах втекти до Західнього Берліну. Двох комуністичні опричники застрелили під час того, як втікачі перепливали канал, двох, що перепливали ріку Спре, а найменше чотири особи кинулись з високих поверхів кам'яниць при самому кордоні поділеного міста. Багатьох поліція схопила й запроторила до в'язниць, караючи, як „зрадників".

● Британський міністер для зв'язку країн Коммонвелту, Дункан Сандіс, їздив до африканської Ґани на розмову з її диктаторсько - комунофільським президентом Кваме Нкрумахом в справі напастливих атак ґанської — урядом контрольованої преси — проти Англії. Проголошено спільний англійсько - ґанський комунікат, що хоч між Англією і Ґаною існують розбіжності в різних справах, проте вони однозгідні в справах миру та єдности державної території Конґа. Атаки Ґани проти Англії поставили були під сумнів заповіджену на 9 листопада ц. р. подорож королеви Єлисавети до Ґани.

● Англійський науковець Алістер Горн видав книжку під заголовком „Канада і канадійці", в акій говорить про Канаду під географічним, кліматичним, економічним та іншими оглядами, і в якій заявляє, що єдиним ратунком для втримання Канади як престижевої країни, — це збільшити значно число її населення.

● Державний департамент повідомив чеську амбасаду у Вашинґтоні, що третій секретар її амбасади Ярослав Скачіль є „небажаною" особою у ЗДА і мусить виїхати до Чехо - Словаччини. Цей крок державного секретаря є відплатою за те, що Чехо - Словаччина кілька днів тому наказала виїхати з ЧСР другому секретареві американської амбасади у Празі Робертові В. Кентові, закидаючи йому шпиґунство.

● Суданський президент Ібрагім Аббуд, який у минулому тижні відвідував Вашинґтон, а тепер об'їздить Америку, дістав обіцянку, що ЗДА допоможуть Суданові у збудуванні шляху від Порт Судану до столиці Хартуму, зорганізують суданську летунську компанію з міжнародним розкладом летів та збудують цукроварню і текстильну фабрику.

● В конґолійській провінції Катанзі, що її президент Мойсе Чомбе попав у гострий конфлікт з центральним урядом Конґа та Об'єднаними Націями внаслідку своїх сепаратистичних самостійницьких амбіцій, найповажнішу „політично - стратегічну" ролю грає — пиво. Мойсе Чомбе контролює пивоварні, що виробляють поганеньке і дешевеньке пиво „сімба", без якого, проте, не можуть обійтись вояки і конґолійської армії і війська Об'єднаних Націй: у Конґо питна вода дуже погана й нездорова і заступає її в щоденному вжитку „сімба". Те пиво є політичним атутом в руках конґолійського ватажка в його переговорах з представниками Об'єднаних Націй.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — до сили

● РОЗШУКИ ●

Пошукую моєї сестри сина,
ПЕТРА ХАРЕВИЧА,
який донедавна жив в Denver, Colo. Хто знав би про нього або він сам, прошу писати до:
Дмитро ІВАНЮК
Mitro EWANICK
P. O. Kent, Penna.
Indiana County

Пошукую батька,
АНДРІЯ ДЕНИС,
який виїхав на еміграцію в 1923 році. Правдоподібно перебуває в Канаді. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати до:
Maria DENYS-GAFYCZ
130 Sussex Street
Jersey City, N. J.

Пошукую
ІГНАТА СЕНЬКІВ,
з села *Боржня*, р-н. Турка, обл. Львівська. Маю відомості з дому. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати на адресу:
Wasyl JACEJKO
72 Warren Street
Paterson, N. J.

ТАРЗАН, ч. 4727. Смерть Лудона!

DEATH SEEMED INEVITABLE FOR TARZAN AND RODEN, BUT BEFORE THE HIGH PRIEST COULD STRIKE, A WHIRLING WAR CLUB SMASHED HIS SKULL—

AND THEN, A HORDE OF SNARLING FIGHTING MEN POURED INTO THE ROOM—OMAT AND THE ZOMANGANI!

Смерть здавалася неминучою для Тарзана і Родена, але поки найвищий жрець міг вдарити, летюча воєнна палиця розторощила його череп...

А після того орда войовників із криком вдерлася до кімнати... Омет і зоменґені!